

Божко Н.М.

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Цубова О.Л.

Національний університет «Львівська політехніка»

ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ БАРОНІВ ГРЕДЛІ НА СКОЛІВЩИНІ НАПРИКІНЦІ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ

У статті звернено увагу на позитивні економічні та соціокультурні зміни в одному з регіонів Галичини (Сколівщина) наприкінці ХІХ – початку ХХ ст., що відбулися завдяки підприємницькій та добродійній діяльності родини бізнесменів баронів Гредлі.

Зібрано інформацію про діяльність одного з визначних родів підприємців угорсько-єврейського походження, добре знаного в Австро-Угорській імперії, які з'явилися на теренах Галичини у кінці ХІХ ст. Їхня діяльність на західноукраїнських землях засвідчувала завершення існування феодального та народження капіталістичного суспільства. Автори статті роблять спробу аналізу причин інвестування баронів Гредлі в економіку мало розвинутого регіону Галичини.

Гредлі емігрували до Угорщини з Німеччини в середині 1870-х років. Вони не належали до знаних аристократичних родин Європи і свої статки заробили завдяки лихварсько-крамарській діяльності. Новоявлені багатії заволоділи величезними територіями у Центральній Європі, включаючи Румунію, Угорщину, Словаччину, Польщу тощо. Підприємці стали засновниками деревообробної корпорації «Трансільванська лісова індустріальна компанія», а згодом судноплавної компанії «Groedel Brothers Company Ltd», що транспортувала ліс і лісоматеріали по усьому світу. Бізнесовим центром компанії стає маленьке галицьке містечко Сколе (Львівська обл.), перед яким на межі століть відкривалися нові можливості капіталістичної епохи.

У роботі проаналізовано позитивні зміни у Сколівському регіоні Галичини за час діяльності компанії Гредлі на цих теренах. Звернено увагу на розвиток лісозаготівельної галузі, а саме будівництво тартаків (лісопильні), електростанції, лінії телефонного зв'язку, прокладання вузькоколіїних залізниць. У дослідженні проаналізовано нові виробничі відносини між підприємцями і найманими працівниками Сколівщини. Звернено увагу, як корпоративні інтереси змушують власників підприємств прислухатися до потреб працівників та вкладати кошти у розвиток соціокультурної інфраструктури регіону.

Проведене дослідження дало можливість проаналізувати, як господарська діяльність баронів Гредлі вплинула на появу та функціонування курортно-оздоровчих центрів Сколівщини.

Ключові слова: Галичина, підприємництво, інвестиції, добродійність, курорти, оздоровчі центри.

Постановка проблеми. Сьогодні пріоритетним завданням кожного регіону України є створення привабливого інвестиційного клімату, який би забезпечував умови його успішного розвитку. Новостворені об'єднані територіальні громади докладають чимало зусиль, щоб умови інвестування в їх регіони були привабливими. Що може запропонувати сучасна Львівщина? Вигідне географічне розташування, розвинену транспортну інфраструктуру, високопрофесійні кадри, яких готують місцеві навчальні заклади, тощо. Львівщина вбачає своє майбутнє в успішному розвитку ІТ технологій, аграрному секторі і, звичайно,

оздоровчому туризмі. Історія Галичини, її культура разом з розвиненою туристичною інфраструктурою є незаперечною умовою стабільного процвітання краю.

Актуальність запропонованої теми полягає у можливості долучитися до відновлення імен забутих постатей, які своєю діяльністю прагнули змінити Галичину на межі ХІХ–ХХ століть. Популяризуючи краєзнавчу інформацію, прагнемо сприяти поверненню раніше забутих туристичних центрів регіону.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що в українській історіографії тема

діяльності відомих підприємців та господарників добре висвітлена у доробку таких дослідників, як Я. Ісаєвич, І. Дзюба, О. Донік, Н. Колосова, В. Корнієнко, І. Кравченко, В. Кривошия, М. Оменіцка, С. Проценко, І. Суровцевої, М. Слабошпицький. Представлена інформація дає можливість ознайомитися з діяльністю відомих підприємців, що господарювали на українських землях та вкладали кошти у благодійництво.

На цей час відомості про благочинну діяльність аристократичних родин Галичини можна знайти у працях Я. Войтовича [1], М. Грабара [2], М. Сеньківа [3], О. Семчишин-Гузнер [4] та краєзнавчих дослідженнях Ю. Чернобая [5], Ю. Бірюльова [6], Н. Божко [7]. Все частіше з'являються наукові та науково-публіцистичні розвідки про підприємців, які не належали до відомих аристократичних родин Європи, але завдяки підприємницькому хисту зуміли не тільки стати пізнаваними посталями в історії окремих регіонів України [8; 9], а й сприяти модернізаційним процесам у Галичині, що змінило її історію на зламі століть [10; 11].

Постановка завдання. Метою розвідки є аналіз діяльності баронів Гредлі на території Галичини, що сприяла модернізації краю наприкінці XIX – початку XX століть. Ці відомі підприємці і господарники змінювали наш край на зламі століть, інвестуючи кошти в підприємництво та розбудову Галичини. Зібраний матеріал дозволить краще реконструювати модернізаційні процеси на західноукраїнських землях, глибше зрозуміти особливості соціально-культурного регіонального розвитку на зламі століть.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наприкінці XVIII ст. у результаті першого поділу Польщі територія Східної Галичини потрапляє у склад Австрійської імперії. Впроваджуючи певні соціально-економічні реформи, австрійський уряд не поспішав з інвестиціями у ці землі. Основою економіки краю і надалі залишалося поміщицьке сільське господарство та ремісничі-мануфактури з відсталою технікою і напівфеодальними виробничими відносинами. Галичина залишалася найменш розвиненим регіоном імперії. Тільки чотири відсотки економічної потужності імперії припадало на королівство Галіції і Льодомерії. Не була винятком Сколівщина, один з найбільш відсталих регіонів Східної Галичини. Край, що розташувався у передгір'ї Карпат, вирізнявся недостатньою кількістю сільськогосподарських угідь, великим відсотком безземельних селян і відсутністю можливості отримати роботу у мало-перспективному гірському районі.

Тривалий час землями Сколівщини володіли представники відомого аристократичного роду графів Потоцьких, які отримували дохід з регіону, але не сприяли його розвитку. У середині XIX ст. після ліквідації панщини Станіслав Потоцький продає ці землі графові Євгену Кінському, який вперше починає успішно займатися деревообробним підприємництвом на промисловому рівні. Згодом, після смерті графа у 1886 році, сколівські землі переходять у власність до відомих підприємців з Угорщини Германа, Бернарда і Альберта Гредлів [10, с. 692].

Брати Гредлі були люди нового покоління. Свої статки вони отримали не у спадок, а заробили ризикованою підприємницькою діяльністю. Одні з перших для успіху власного бізнесу почали використовувати надбання тогочасної техніки, переходили від мануфактурного до машинного виробництва. Підприємці першими у Галичині почали займатися промисловою вирубкою Карпатського лісу. Тільки у Галичині їх володіння становили понад 60 тисяч гектарів (навколо Сколе – 36 тис. га (Львівська область); сіл Вигода, Велдіж – 33 тис. га. (нині Шевченкове Івано-Франківщина [8, с. 884]. Наприкінці XIX ст. підприємцями вперше на Прикарпатті була використана раціональна, економічно обґрунтована система господарювання.

Нові власники ввели нову систему лісовпорядкування. Карпатські угіддя було поділено на дев'ять лісництв: Сколе, Гребенів, Тухля, Либихора, Рожанка, Опорець, Коростів, Бутивля, Гута. До керівництва ними поставлено професійно навчених лісників. Адміністрацію сконцентровано у Демні (присілок м. Сколе). За основу раціональної господарки взято чотири засади: охорона лісу, догляд, лісовідновлення та лісоексплуатацію [9, с. 45]. Проблема полягала не тільки у професійній вирубці лісу, а його транспортуванні з гір і оновленні лісового покриву. Підприємці скористалися фаховими порадами відомого тогочасного науковця професора лісової Академії в Еберсвальді (Німеччина) А. Шваппаха. Після ретельного вивчення вченим стану сколівських лісів було прийнято рішення проводити суцільну вирубку визначених ділянок, які згодом засаджувати трирічними садженнями. Для вирішення проблеми транспортування деревини власники врахували, що прилеглі до шосейних доріг ліси були вже вирубані, а «...нові лісосіки розміщувалися у віддалених місцях, найраціональнішим транспортом для вивезення деревини з них виявилися вузькоколійні залізниці, що з кінця XIX ст. почали працю-

вати паралельно з мережею ширококоліїних залізниць» [12, с. 7]. Брати Гредлі вирішують розпочати будівництво вузькоколіїних залізничних ліній для вивозу деревини з гір. Для цього придбали модерні вузькоколіїні локомотиви німецьких фірм «Krauß & Comp». Водночас вдосконалювали процес лісозаготівлі на притоках річки Опір, де було споруджено десять шлюзів для сплаву букового кругляку з гір у долини. До всіх шлюзів був підведений телефонний зв'язок, що сприяло ефективному керівництву лісосплавом. Потреби електропостачання забезпечувала гідроелектростанція, побудована в урочищі Святослав на річці Орява, притока річки Опір. І якщо у 1892 р. протяжність залізних колій становила 13,6 км., то вже на початок ХХ ст. – понад 70 км., що сприяло можливості перевозити до 70–80 тисяч кубів деревини в рік [13].

Підприємницька діяльність баронів дала можливість працевлаштувати місцевих робітників у регіоні, який завжди потерпав від безробіття. Будівництво залізничних колій, електростанцій, тартаків (лісопильні), доріг, функціонування дерево- і каменеобробної галузей давало прибуток не тільки власникам, але й сприяло розвитку економіки краю, соціально-культурної інфраструктури Сколівщини. Це підтверджує і дослідниця краю В. Тарас, зазначаючи: «... Грьоделі під час виробництва паралельно розбудовували і комунально-соціальну сферу. На їхній фірмі працювало понад тисячу робітників. Для них за рікою було збудовано чотирнадцять п'ятиквартирних будинків з усіма санітарно-побутовими приміщеннями та господарськими будівлями. Окремо для адміністрації були побудовані шість чотириквартирних котеджів. Будували з власної цегли, яку продукували на цегельному заводі. Був побудований водогін, що подавав чисту джерельну воду до криниць біля кожної будівлі. У зимовий період робітники отримували безкоштовно дрова для опалювання» [8, с. 886–887].

Підтримуючи корпоративні інтереси, брати Гредлі вкладали великі кошти у розбудову Сколе. А саме у будівництво і налаштування роботи лікарні і амбулаторії, лазні, початкової школи тощо. З ініціативи підприємців запровадили спільні відзначення свят робітниками, мали власний духовий оркестр і футбольну команду.

Наприкінці ХІХ ст. брати Гредлі зуміли стати власниками деревообробної корпорації «Трансільванська лісова індустріальна компанія», що об'єднувала підприємства з вивозу деревини у багатьох європейських країнах. Основними споживачами карпатських лісів на той час стають

Німеччина (20 тис. м³), Австрія (10 тис. м³), Угорщина (3 тис. м³). З лісопилен баронів Гредлів у Сколе 70% продукції вивозили до Голландії, Франції, Британії, США, Японії, Аргентини [9, с. 44].

На початку ХХ ст. родина Гредлів побудувала і зареєструвала судноплавну компанію у Великобританії для транспортування деревоматеріалу по всьому світі. Володіючи величезними маєтностями в Австрії, Угорщині, Словаччині, Польщі центром компанії барони Гредлі обирають Східну Галичину. Резиденцією, як називали її самі власники «Держави Гредлі», стає палац у Демні біля Сколе.

Палац у Демні був побудований ще колишнім власником сколівських угідь бароном Є. Кінським. Гредлі перебудували його, надавши більш вишуканих і класичних форм. Цей палац ніколи не був родинним «гніздом» підприємців, а використовувався як офіційна резиденція і місце для ділових зустрічей, яке повинно було підтвердити статус господарів. Кожна кімната палацу була обставлена розкішними меблями з власних майстерень та картинами відомих європейських художників. У палаці зберігалася колекція рідкісних мисливських трофеїв, впольованих у сколівських Бескидах. До потреб шляхетних і впливових гостей господарі пропонували не тільки комфортні умови палацових кімнат і салонів, а також велику бібліотеку, оранжерею з екзотичними рослинами, гараж з найновішими марками тогочасних автомобілів. У палаці часто організовувалися концерти і театральні вистави відомих митців з європейських столиць.

Окрасою палацу був парк, розбитий із урахуванням унікального ландшафту Прикарпаття. Парк прикрашали різні декоративні елементи: пальми в діжках, кам'яні вази з квітами, малі архітектурні форми, ковані решітки, лавки, ліхтарі. Усе це було зроблено талановитими місцевими майстрами. Особливим місцем у палацовому комплексі була оранжерея. У ній вирощували екзотичні рослини: лимони, апельсини, банани, різні сорти троянд та інших квітів, які пізніше висаджували в парку. В оранжереї містилась численна колекція кактусів, привезена з різних частин світу [8, с. 889; 13].

Багато впливових гостей приїжджало до Сколе, щоб взяти участь у полюванні. Карпатські мисливські угіддя наприкінці ХІХ відвідувало багато мисливців з усієї Європи, а трофеї, що були здобуті у Сколівських Бескидах, з гордістю виставлялися на Віденських мисливських виставках у 1890, 1910 роках. У той же час родинні лісові угіддя Гредлів були не тільки місцями для полювання, з 1900 року на Сколівщині з'являються перші охоронні лісові заказники.

Сколівщина здавна славилася також мальовничою місцевістю, помірно теплим кліматом і лікувальними джерелами. Однак до кінця XIX ст. ці курортні можливості краю не використовувалися через незадовільний стан доріг, низький рівень розвитку сфери послуг [14, с. 61]. Барони Гредлі одні з перших в регіоні почали використовувати вкладені ними кошти у розвиток інфраструктури краю з метою розвитку туристичного бізнесу. І якщо підприємці у своєму палаці приймали представників відомих аристократичних родин Європи і бізнес-компаньйонів, то у містечко Сколе і навколишні села з початку XX ст. все частіше приїжджали заможні відпочивальники для оздоровлення. Регіон став відкритим для подорожуючих по теренах Австро-Угорщини. Окрім прогулянок карпатськими полонинами, купання в річці Опір, у Сколе й околицях мандрівники могли оздоровитися мінеральними водами з п'яти лікувальних джерел.

У 30-х рр. XX ст. завдяки добре влаштованій інфраструктурі у містечку Сколе вже функціонували пансіонати, відпочинкові вілли, кінотеатр, впорядковані пляжі над річкою Опір, гірськолижний трамплін, хокейне поле, ковзанка і перша в Карпатах санна траса. Влітку цей курорт відвідувало понад 1 500 чол., в основному представники заможних верств населення. Перед Другою Світовою війною (1937 р.) курорти Сколівщини (вже у складі Польщі) було включено до переліку гірських поселень, що заслуговують охорони як рекреаційна місцевість [15.].

Ще наприкінці XIX ст. побудована на кошти Гредлів вузькоколія до сусіднього зі Сколем села Корчин зробила можливим туристичні мандрівки по околицях мальовничої місцевості, а також прогулянки до двох бальнеологічних закладів – «Австерії» та «Ковальщини». У цьому ж районі був прокладений вузькоколіїний маршрут від Демні до села Тисовець (протяжністю 18,5 км), що підвозив мандрівників до найвищої гори Сколівських Бескидів – Парашку (1270 м), і користувався великою популярністю у відпочиваючих.

На південь від Сколе розташовувалося село Гребенів, що славилася лікувальними залізюдовими і бромосоляними джерелами. Завдяки прокладеній вузькоколіїній залізниці компанією Гредлів там розвинувся курортний комплекс «Зелем'янка», що належав братам Шматерам. У 1906 р. вони відкрили санаторій «Шматерівка». У 1912 р. у ньому лікувалося близько 200 курортників Село, яке ще донедавна було занедбане і не привабливе, на початку XX ст. вигідно вирізнялося

добротними котеджами, де протягом сезону відпочивало понад 2 500 чол., впорядкованими лісовими насадженнями, зручними стежинами для теренкуру; облаштованими пляжами тощо [16]. У цьому ж селі барони Гредлі заснували риболовецьке господарство для вирощування форелі й раків, відправляючи свою продукцію у різноманітні куточки тогочасної імперії.

Таким чином, наприкінці XIX – протягом першої третини XX ст. на теренах Галичини спостерігався бурхливий розвиток курортно-оздоровчих центрів. У цей час існувало понад 20 великих і 30 малих кліматичних і бальнеологічних курортів, які входили до переліку кращих оздоровчих центрів Східної Європи, де оздоровлювалося не тільки місцеве населення, але й туристи з інших регіонів країни.

Діяльність баронів Гредлі на теренах Сколівщини переривалась двічі. Вперше у час Першої світової війни. Впродовж 1914–1918 рр. підприємства баронів були спалені, залізниці розібрані і зруйновані, великі втрати понесли лісові заказники, де були винищені цінні породи оленів, сарн тощо. Однак у 20-і роки XX ст. підприємці зуміли відбудувати і відновити свої підприємства, відреставрувати палац і налагодити бізнес вже у Польській державі. Протягом 20–30-х років XX ст. успішно відновився і місцевий туризм, примножуючи прибутки власників. Сколівські Бескиди стають одними з популярних курортних центрів тогочасної Польщі.

Друга світова війна зруйнувала «Державу Гредлів» остаточно. Восени 1939 року майно баронів Гредлі було експропрійоване і націоналізоване радянською владою. Біля двох сотень гредлівських інженерів, майстрів і кваліфікованих працівників радянська влада примусово вивезла на лісозаготівлі до Сибіру. Самі власники зуміли виїхати до Відня. Військові дії нанесли непоправну шкоду регіону. Було зруйновано промислові підприємства, знищені дороги і вузькоколіїнки, спалені житлові будівлі, лікарня тощо.

У радянський період економічний розвиток Сколівщини розвивався завдяки розробці місцевих газових родовищ, функціонуванню нерентабельних (дотаційних) колгоспів у гірському районі та вирубці лісів. Сколе перетворюється на невелике поселення, де мешкали кілька тисяч осіб і працювали невеликі промислові підприємства. За чисельністю мешканців та ступенем економічного розвитку Сколе і Сколівщина у радянські часи так і не досягли довоєнного рівня. Курортний Сколе так і не відродився.

Тільки у 1997 р. згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до переліку населених пунктів, віднесених до курортних» відновлюється курортний статус міста Сколе, смт. Гребенів, смт. Верхнє Синевидне та с. Корчин [16]. Протягом останніх десятиліть у регіоні з'явилися 89 відпочинкових закладів, близько 300 агроосель, 5 канатно-крісельних доріг, 30 бугельних витягів, 35 гірськолижних трас [17, с. 83]. Сколівщина і надалі дивує багатими природними ресурсами та історико-культурними пам'ятками. Серед них і доробок, що залишили відомі підприємці барони Гредлі. Їх досвід раціонального використання природних ресурсів, на нашу думку, дасть можливість розширити та покращити місцевий туризм у регіоні, що неминуче проявиться у покращенні добробуту та соціально-культурного рівня життя населення.

Висновки. Не заперечуючи факт колоніальної політики та економічної експлуатації природних

та людських ресурсів західноукраїнських територій, яку провадили барони Гредлі, вартує звернути увагу і на позитивну динаміку розвитку Сколівщини наприкінці XIX поч. XX ст. По-перше, у регіоні відбувалася промислова контрольована вирубка лісу, а не хаотичне нищення Карпатських лісів. Проводилося планове, науково обґрунтоване лісонасадження. По-друге, період підприємницької діяльності баронів Гредлі на Сколівщині співпадає з періодом модернізації і розвитку економіки цього регіону. Протягом кінця XIX і поч. XX століть на Сколівщині з'являються промислове виробництво, залізничне сполучення, електростанції, телефонний зв'язок тощо. По-третє, господарська діяльність братів Гредлі сприяла розвитку курортно-оздоровчих центрів у гірських районах Прикарпаття, що дало можливість розвивати економічну і соціально-культурну інфраструктуру регіону.

Список літератури:

1. Войтович Л. Розділ: столиця «Української Швейцарії» на Дністрі / Л. Войтович. *Дрогобицький краєзнавчий збірник* [Ред. кол. Л. Тимошенко (голов. ред.), В. Александрович, Л. Винар, Л. Войтович, Я. Ісаєвич та ін.]. Вип. IX. Дрогобич : Коло, 2005. С. 234–256.
2. Грабар М. Спосіб життя великих землевласників у Східній Галичині в другій половині XIX – на початку XX ст. (на прикладі родини Лянцкоронських). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія Історія*. 2014. Вип.1(1). С. 121–126.
3. Сеньків М. Фундатори і меценати львівських музеїв кінця XIX – початку XX століть. *Скарбниця української культури* : зб. наук. пр. Чернігів, 2007. Вип. 8. С. 242–256.
4. Семчишин-Гузнер О. Діяльність митрополита Андрея Шептицького як мецената в ділянці українського мистецтва. *Скарбниця української культури* : зб. наук. праць. Чернігів, 2007. Вип. 8. С. 232–237.
5. Чернобай Ю.М. Феномен В. Дідушицького у тенденціях новітньої музеології. *Наукові записки Державного природознавчого музею*. Львів, 2015, С. 3–14.
6. Історико-культурні та краєзнавчі нариси. Львівщина / упоряд. Ю. Бірюльов. Львів : «Центр Європи», 1998. 392 с
7. N. Bozhko. Historical traditions of investments in Galicia (based on the activity of the count Stanislaw Skarbek foundation). *Monografia wieloautorowa “Innovative Education as a Constituent Part of the Smart City”* / N. Bozhko, L. Tsubov, O. Tsubova. *Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach*. Katowice, 2017. S. 32–39.
8. Тарас В. Історико-культурний нарис Сколівської Бойківщини. *Народознавчі зошити. Часопис Інституту Народознавства НАН України*. 2017, № 4(136). С. 875–895.
9. Чудійович І. З історії держави баронів Гроєдель. *Збірник наукових матеріалів : VI Регіональної наук. практ. конф. Історико-культурні пам'ятки Прикарпаття та Карпат – важливі об'єкти в розвитку туризму*. Львів, 22 березня 2018 р. Львів : ЛІЕТ, 2018. 224 с. (42–59 с.)
10. Історія міст і сіл Української РСР. Львівська область у двадцяти шести томах. Головна редакція Української Радянської Енциклопедії. Інститут історії АНУРСР. Київ, 1968. 976 с.
11. Сколівщина. Львів : Інститут народознавства НАН України, 1996. 728 с.
12. Пустиннікова І. Карпатський трамвай: музей на колесах. *Український музей*. 2006. № 6(13). С. 79.
13. Палац Гредлів. Розкіш сколівських «олігархів». URL: <http://www.kray.org.ua/10769/mandrivky/palats-gredliv>.
14. Клапчук В. Курорти Галичини. *Схід*. 2018. № 1. С. 61–67.
15. Orłowicz M. *Pzewodnik po Galicji*. Lwów, 1914. 267 s.
16. Принада гірському туристові. URL: <https://storinka-m.kiev.ua/article.php?id=>.
17. «Про внесення змін до переліку населених пунктів, віднесених до курортних» Постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.1997 р. № 1391 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1391-97-%D0%BF#Text>.

18. Лисик Н. Туристичні ресурси Сколівщини. Туристичними шляхами Прикарпаття : збірник наукових праць / Львівський інститут економіки і туризму. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2012. С. 70–83.

Bozhko N.M., Tsubova O.L. ENTREPRENEURIAL ACTIVITY OF GROEDEL BARONS ON THE SKOLE REGION TERRITORY AT THE END OF XIX – EARLY XX CENTURY

The article draws attention to the positive economic and socio-cultural changes in one of the regions of Galicia (Skole region) in the late XIX – early XX centuries which took place due to the entrepreneurial and charitable activities of the businessmen family of Groedel Barons.

Information is collected on the activities of one of the most prominent families of entrepreneurs of Hungarian-Jewish origin, well known in the Austro-Hungarian Empire, who appeared in Galicia in the late XIX century. Their activity in the Western Ukrainian lands testified to the end of the existence of feudal and the birth of capitalist society. The authors of the article try to analyze the reasons for Groedel's investment in the economy of the underdeveloped region of Galicia.

The Groedel emigrated to Hungary from Germany in the mid-1870s. They did not belong to the well-known aristocratic families of Europe and earned their fortune through usury and shopkeeping. The newly rich took over vast territories in Central Europe, including Romania, Hungary, Slovakia, Poland, and others. Entrepreneurs became the founders of the Transylvanian Forest Industrial Company, a woodworking corporation, and later the shipping company Groedel Brothers Company, Ltd, which transported timber around the world. The business center of the company is the small Galician town of Skole (Lviv region), which opened up new opportunities for the capitalist era.

The paper analyzes the positive changes in the Skole region of Galicia during the activities of the company Groedel in these areas. Attention is paid to the development of the logging industry, namely the construction of sawmills, power plants, telephone lines, construction of narrow gauge railways. The study analyzes the new production relations between entrepreneurs and employees of Skole region. Namely, how corporate interests force business owners to listen to the needs of employees and invest in the development of socio-cultural infrastructure in the region.

The study made it possible to analyze how the economic activities of Barons Groedel affected the emergence and functioning of health resorts in Skoleregion.

Key words: *Galicia, entrepreneurship, investments, charity, resorts, health centers.*